

โรคหิด

ผศ.พญ.จรัสศรี พียาพรรณ
ผศ.นพ.สุมนัส บุญยะรัตเวช
ศ.พญ.กนกวลัย กุลทันทน์
ภาควิชาตจวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล

หิดคืออะไร?

หิดเกิดจากการติดเชื้อไร ชื่อ *Sarcoptes scabiei* var *hominis*

เป็นตัวไรที่ติดต่อกันไปสู่อีกคน มีขนาดเล็กมาก ขนาดประมาณ 0.4 มิลลิเมตร จึงมองด้วยตาเปล่าไม่เห็น แต่เห็นได้ทางกล้องจุลทรรศน์ ตัวหิดสามารถมีชีวิตอยู่ได้นานถึง 3 วัน ในสภาวะอุณหภูมิห้องปกติ ตัวหิดผสมพันธุ์กันบนผิวหนังคนแล้วเจาะอุโมงค์ในผิวหนัง กำพรวาเพื่อใช้วางไข่ โดยออกไข่วันละ 2-30 ฟองแล้วก็จะตาย ตัวอ่อนจะออกจากไข่ในวันที่ 3 หรือ 4 และจะโตเต็มที่ในเวลาประมาณ 2 สัปดาห์

หิดติดต่ออย่างไร?

ติดต่อกับการสัมผัสใกล้ชิดกับคนที่เป็นโรคหิด เช่น สัมผัสผิวหนังโดยตรง สัมผัสเสื้อผ้า ผ้าปู และ ที่นอน หิดขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว โรคหิดติดต่อกับง่ายทางการสัมผัส มักพบว่าเป็นกันทั้งครอบครัวที่มีคนอยู่หนาแน่นหรือระบาดอยู่ในชุมชน

อาการของหิดเป็น อย่างไร?

ผื่นของหิดจะคันมาก
เกิดหลังติดเชื้อประมาณ
2 สัปดาห์โดยเฉพาะ
เวลากลางคืน
อาการคันและผื่นเกิด
จากปฏิกิริยาไวเกิน
ของร่างกายต่อตัวหิด
หรือ สิ่งขับถ่ายของหิด

ลักษณะผื่นของหิด

๑ ผื่นมีลักษณะเป็นตุ่มน้ำใส หรือ ตุ่มแดงคัน กระจายไปทั่วตัว บริเวณที่พบผื่นได้บ่อยคือ ง่ามมือ ง่ามเท้า ข้อพับแขน รักแร้ เต้านม อวัยวะเพศ รอบสะดือ และก้น ในเด็กอาจพบผื่นบริเวณหน้าและ ศีรษะ

๒ ผื่นของหิดอีกชนิดหนึ่ง อาจพบเป็นตุ่มนูนเนื้อสีแดงอมน้ำตาล คัน มักพบตุ่มชนิดนี้บริเวณรักแร้ และอวัยวะเพศ มักไม่พบตัวหิด ในผื่นชนิดนี้ และหลังการรักษาหิดหายแล้วผื่นนี้仍将คงอยู่ได้

ในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีหรือภูมิคุ้มกันบกพร่องและผู้ป่วยสูงอายุ ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ จะทำให้การขยายพันธุ์ของหิดเพิ่มขึ้น อย่างมากมาย ทำให้เกิดผื่นมีสะเก็ดแห้ง ขุยหนา ภายในสะเก็ดแห้งมี ตัวหิดอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้แพร่เชื้อได้ง่าย

การรักษาหิด

ยาทา

ควรสวมถุงมืออย่างเมื่อทายาให้ผู้ป่วย ทายาหลังอาบน้ำตอนเย็น ทายา”ทั้งตัว”ตั้งแต่คอลงไป ไม่ควรเลือกทาเฉพาะส่วนที่มีผื่นเท่านั้น เด็กเล็กให้ทาทั้งตัวตั้งแต่ศีรษะ หน้า คอ ใบหู โดยเฉพาะหลังหู ร่อง ก้น ง่ามนิ้วและใต้เล็บ ควรทายาทิ้งไว้ 8-14 ชั่วโมง แล้วล้างออกในตอนเช้า ทาซ้ำตามรายละเอียดของยาแต่ละตัว

Permethrin cream ใช้ได้ดีกับผู้ใหญ่และเด็กมากกว่า 2 เดือน ไม่ควรใช้ในหญิงตั้งครรภ์และเด็กเล็กอายุน้อยกว่า 2 เดือน ทาทั่วตัว 1 ครั้งและทาซ้ำอีกครั้งในอีก 1 สัปดาห์

5-15% sulfur เป็นยากำมะถัน ใช้ได้ดี และค่อนข้างปลอดภัย ใช้ได้ในเด็กเล็กอายุน้อยกว่า 2 เดือน หญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร ควรทายาทั่วตัว 3 วันติดต่อกัน ข้อเสีย คือ ยามีกลิ่นเหม็นและเหนอะหนะ

10-25% Benzyl benzoate ใช้ได้ในเด็กและผู้ใหญ่ ไม่ควรใช้ในเด็กเล็ก ทาทั่วตัว 1 ครั้งและทาซ้ำอีกครั้ง ในอีก 1 สัปดาห์ ยาอาจมีผลระคายเคืองได้

ยารับประทาน

Ivermectin รับประทาน 200 ไมโครกรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม มีประสิทธิภาพรักษาหิดได้ดี มีผลข้างเคียงน้อย

อาการคันจากหิด

มีอาการได้นานหลังได้รับการรักษา

การรับประทานยาแก้คันจะช่วยบรรเทาอาการคันได้

สำหรับตุ่มหิด

สามารถให้การรักษา

โดยการทายาหรือ

ฉีดยาคอร์ติโคสเตียรอยด์

เข้าที่ตุ่ม

หลังได้รับการรักษาหิด

จะทราบได้อย่างไรว่าเป็นหิด ?

1. การซักประวัติ ผู้ที่มีอาการคันมาก และพบสมาชิกครอบครัว คนใกล้ชิดที่มีอาการพร้อมๆกัน
2. การตรวจร่างกาย พบผื่นที่มีลักษณะจำเพาะที่ได้กล่าวแล้ว โดยเฉพาะเมื่อพบรอยโรคที่เห็นเป็นเส้นเล็กๆ คดเคี้ยวที่ง่ามนิ้วเรียกว่า อุโมงค์หิด วิธีที่จะช่วยให้หาอุโมงค์ได้ง่าย คือ การหยดหมึกลงบนผิวหนังที่จะหาอุโมงค์หิดแล้วขีดหมึกส่วนเกินออกจะพบหมึกค้างอยู่ในอุโมงค์
3. การตรวจดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ โดยชุดบริเวณผื่นคันหรืออุโมงค์หิด จะพบตัวหิด, ไข่ หรือสิ่งขับถ่ายของหิดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน

“ในกรณีที่แพทย์สงสัยโรคหิดมาก จากการซักประวัติและตรวจร่างกาย แต่การตรวจทางกล้องจุลทรรศน์ไม่พบหลักฐานการติดเชื้อหิด แพทย์อาจพิจารณาให้การรักษาโดยยาซึ่งมีความจำเพาะต่อโรคหิด”

การป้องกันการแพร่กระจายของหิด

1. ควรรักษาสมาชิกทุกคนในครอบครัวพร้อมๆกัน โดยเฉพาะสมาชิกครอบครัวที่อยู่ใกล้ชิดผู้ป่วย ถึงแม้ไม่มีอาการก็จำเป็นต้องรักษา เพราะอาจอยู่ในระยะฟักตัว
2. ทำความสะอาดเครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม, ที่นอน, ผ้าปูที่นอน, ผ้าห่ม, ผ้าคลุมเตียง, เสื้อผ้า ผ้าเช็ดตัว ที่ใช้ในหนึ่งอาทิตย์ที่ผ่านมาด้วยการซักน้ำร้อนอย่างน้อย 5 นาที สำหรับเครื่องนุ่งห่มที่ซักไม่ได้ เช่น หมอน
- และพรม ควรอบแห้ง 50 °C นาน 20 นาที หรือเก็บไว้ในถุง พลาสติก ปิดปากแน่นอย่างน้อย 7 วัน
3. ทำความสะอาดพื้น ดูดฝุ่นพรม และเฟอร์นิเจอร์ แยกของใช้ส่วนตัว หวี ผ้าเช็ดตัว เครื่องนุ่งห่ม และ ที่นอน ไม่ใช้ร่วมกับผู้อื่น
4. ตัดเล็บสั้นและตะไบเล็บให้ไม่คม ไม่แกะเกาผื่นคัน

Dermatology
Department
Faculty of Medicine Siriraj Hospital
Mahidol University

